

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ В УМОВАХ КРИЗОВОГО СУСПІЛЬСТВА

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

VIII Міжнародної науково-практичної конференції

20 квітня 2023 року

Ірпінь
2023

УДК 159.923:316.6(06)

ББК 88.37я431

А 43

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Державного податкового університету
(протокол № 14 від 29 червня 2023 р.)*

А 43

Актуальні проблеми психологічної та соціальної адаптації в умовах кризового суспільства [Електронне видання] : збірник матеріалів VIII Міжнародної науково-практичної конференції, м. Ірпінь, 20 квітня 2023 року. – Ірпінь : Державний податковий університет, 2023. – 560 с. – PDF-формат ; мережеве видання ; інституційний депозитарій.
ISBN 978-966-337-702-5

У матеріалах VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми психологічної та соціальної адаптації в умовах кризового суспільства» висвітлюються теоретико-методологічні та практичні проблеми розвитку гуманітарного знання як складової гармонійного розвитку особистості; соціально-філософського осмислення проблеми адаптації в умовах кризового суспільства; соціологічного та соціально-психологічного вимірів адаптації особистості в сучасних умовах; соціалізація особистості як освітньої та соціально-педагогічної проблем; психолого-педагогічне забезпечення освітнього процесу: сучасні проблеми та виклики; особливості професійної освіти в Україні та світі; сучасні тенденції психологічної допомоги особистості в умовах кризового суспільства.

Зміст матеріалів віддзеркалює актуальні питання теоретичних і прикладних досліджень, спрямованих на вирішення проблем конструювання життєдіяльності особистості у контексті відновлення внутрішнього потенціалу за рахунок особистісного ресурсу.

Матеріали науково-практичної конференції розраховані на наукових працівників у галузі психології, соціології, педагогіки, викладачів, аспірантів, студентів, а також на практичних психологів, соціальних педагогів, соціологів і соціальних працівників.

За зміст поданих матеріалів несуть відповідальність їх автори.

УДК 159.923:316.6(06)

ББК 88.37я431

ISBN 978-966-337-702-5

© Державний податковий університет, 2023

ТЕМАТИЧНІ НАПРЯМИ КОНФЕРЕНЦІЇ

- *Соціально-філософське осмислення проблеми адаптації в умовах кризового суспільства*
- *Соціологічний та соціально-психологічний виміри адаптації особистості в сучасних умовах*
- *Соціалізація особистості як освітня та соціально-педагогічна проблеми*
- *Психолого-педагогічне забезпечення освітнього процесу: сучасні проблеми та виклики*

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

- **Серебрянський Дмитро Миколайович**, в. о. ректора Державного податкового університету, канд. екон. наук, доцент;
- **Зикун Наталія Іванівна**, декан факультету соціально-гуманітарних технологій та менеджменту Державного податкового університету, д-р наук із соц. ком., професор;
- **Петухова Ірина Олексіївна**, завідувач кафедри психології, педагогіки та соціології Державного податкового університету, канд. пед. наук, доцент;
- **Булах Ірина Сергіївна**, декан факультету психології Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, д-р психол. наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України;
- **Долинська Любов Василівна**, завідувач кафедри соціальної психології Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, канд. психол. наук, професор, заслужений працівник освіти України;
- **Почка Костянтин Іванович**, завідувач кафедри професійної освіти Київського національного університету будівництва і архітектури, д-р тех. наук, професор;
- **Миронець Сергій Миколайович**, завідувач кафедри психології Державного торговельно-економічного університету, д-р психол. наук, доцент;
- **Митник Олександр Якович**, завідувач кафедри практичної психології Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, д-р пед. наук, професор;
- **Шамич Олександр Миколайович**, завідувач кафедри фізичного виховання і спорту Київського національного університету будівництва і архітектури, д-р психол. наук, професор;
- **Романюк Людмила Василівна**, професор кафедри психології, педагогіки та соціології Державного податкового університету, д-р психол. наук, професор;
- **Льовкіна Олена Геннадіївна**, професор кафедри психології, педагогіки та соціології Державного податкового університету, д-р філос. наук, професор;
- **Іванова Олена В'ячеславівна**, начальник відділу психологічного забезпечення Департаменту персоналу Головного управління Національної гвардії України, канд. психол. наук, доцент;
- **Войтенко Олена Василівна**, доцент кафедри психології Державного торговельно-економічного університету, канд. психол. наук, доцент;
- **Заушнікова Марина Юріївна**, доцент кафедри психології, педагогіки та соціології Державного податкового університету, канд. психол. наук;

- **Каськов Ігор Васильович**, доцент кафедри практичної психології Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, канд. психол. наук, доцент;

- **Красильник Юрій Семенович**, доцент кафедри професійної освіти Київського національного університету будівництва і архітектури, канд. пед. наук, доцент;

- **Корсун Сергій Іванович**, гостьовий професор Європейського інституту безперервної освіти (EIDV), канд. психол. наук, доцент;

- **Корчова Галина Леонідівна**, доцент кафедри професійної освіти Київського національного університету будівництва і архітектури, канд. пед. наук, доцент;

- **Руденко Микола Васильович**, доцент кафедри професійної освіти Київського національного університету будівництва і архітектури, канд. пед. наук, доцент;

- **Координатор заходу – Калениченко Руслан Арсенович**, професор кафедри психології, педагогіки та соціології Державного податкового університету, доцент кафедри професійної освіти Київського національного університету будівництва і архітектури, канд. психол. наук, доцент.

ПРОГРАМА КОНФЕРЕНЦІЇ

09.00 – початок роботи

Формат конференції: дистанційний

з використанням онлайн-платформи Zoom:

<http://surl.li/gxrhp>

Ідентифікатор конференції: 985 426 5933

Модератори:

Петухова Ірина Олексіївна, кандидат педагогічних наук, доцент

Калениченко Руслан Арсенович, кандидат психологічних наук, доцент

Вітальне слово проректора з науково-педагогічної роботи та соціального розвитку Державного податкового університету **Венцовського Дмитра Юрійовича**

Вітальне слово декана факультету соціально-гуманітарних технологій та менеджменту Державного податкового університету, доктора наук із соціальних комунікацій, професора **Зикун Наталії Іванівни**

Вітальне слово декана факультету психології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, заслуженого працівника освіти України, члена-кореспондента Національної академії педагогічних наук України, доктора психологічних наук, професора **Данилюка Івана Васильовича**

Вітальне слово декана факультету психології Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, заслуженого діяча науки і техніки України, доктора психологічних наук, професора **Булах Ірини Сергіївни**

Вітальне слово президента Європейського інституту безперервної освіти (EIDV), засновника Східно-Європейської агенції розвитку (EEDA), засновника наукового журналу «European Science – Eurpska Veda», доктора філософії, почесного доктора, почесного професора **Йозефа Затька**, Словацька Республіка.

Віцепрезидента Європейського інституту безперервної освіти, директора науково-технічної бібліотеки Київського національного університету технологій та дизайну, кандидата політичних наук, доцента **Букорос Тетяни Олександрівни**

Виступи спікерів

Макієнко Наталія Олегівна, психолог, експерт проєктів Ради Європи, тренер Ізраїльської Коаліції Травми, автор навчальних курсів з кризового реагування, стейкхолдер ОПП «Психологія» в Державному податковому університеті

«Вторинна травматизація: як формується і як запобігти»

Осьодло Василь Ілліч, доктор психологічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, начальник Гуманітарного інституту Національного університету оборони України імені Івана Черняховського, полковник

«Бойова психічна травма: історико-психологічний аналіз»

Іванова Олена В'ячеславівна, начальник відділу психологічного забезпечення Департаменту персоналу Головного управління Національної гвардії України, кандидат психологічних наук, доцент, полковник

«Психологічна декомпресія в системі психологічного забезпечення службово-бойової діяльності Національної гвардії України»

Раєвська Яна Миколаївна, директор Навчально-наукового інституту психології та соціальних наук МАУП, завідувач кафедри психології, доктор психологічних наук, професор

«Соціально-психологічний театр як інструмент розвитку емоційної компетентності та відновлення після психотравми»

Юдіна (Гечер) Олена Миколаївна, кандидат психологічних наук, доцент, психолог-консультант психологічного приватного бюро «Персона» (Стамбул, Туреччина)

«Психологічні аспекти переживання кризи населенням Туреччини»

Despotashvily Medea, professor, doctor Tbilisi State University, Georgia

«Making Sense of Trauma» *Переклад – Володимир Хоменко*

12.00–13.00 – обідня перерва

Pavel Ziaran, PhD, Brno Mendel University, Czech Republic

«Humility for adapting in crisis society». *Переклад – Володимир Хоменко*

Миронець Сергій Миколайович, завідувач кафедри психології Державного торговельно-економічного університету, доктор психологічних наук, доцент, член наукової ради Європейської асоціації наук з безпеки

«Психологічна рівновага як ресурс протидії екстремальним викликам сьогодення»

Стражний Олександр Сергійович, лікар-психотерапевт, голова правління ГО «Інститут Біосугестивної терапії», автор книги «Український менталітет»

«Український менталітет. Гумор як інструмент психологічної адаптації в умовах війни»

Миколенко Володимир Вадимович, автор методу Емоційного Моделювання, сімейний психолог і психотерапевт, психолог, офіцер в підрозділі ТрО ЗСУ

«Формування «внутрішнього стрижня» для підвищення стресостійкості особистості в умовах війни»

Романюк Людмила Василівна, професор кафедри психології, педагогіки та соціології Державного податкового університету, доктор психологічних наук, професор

«Людські цінності в кризовому соціумі»

Євдокимова Наталя Олексіївна, декан соціономічного факультету ПЗВО «Міжнародний класичний університет імені Пилипа Орлика», доктор психологічних наук, професор

«Тріумф Перемоги на шляху до себе»

Ткачук Таїсія Анатоліївна, професор кафедри психології та психотерапії закладу вищої освіти «Український католицький університет», доктор психологічних наук, професор
«Психологічна травма свідка. Війна у роботі психолога»

Харіна Олена Євгенівна, старший викладач кафедри психології, педагогіки та соціології Державного податкового університету, психолог проєкту FreeDOM For Ukraine програми «Рајасук ротос psychospoleczna» (Польща, м. Катовіце)
«Проблема адаптації українських дітей до навчання у закладах освіти Польщі»

Корсун Сергій Іванович, гостьовий професор Європейського інституту безперервної освіти (EIDV), кандидат психологічних наук, доцент
«Домашнє насильство: психологічні та правові аспекти»

Плетка Ольга Тарасівна, старший науковий співробітник лабораторії психології малих груп та міжгрупових відносин Інституту соціальної та політичної психології НАПН України, кандидат психологічних наук
«Психолог під час війни: мистецтво жити, допомагаючи іншим»

Митник Олександр Якович, завідувач кафедри практичної психології Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, доктор педагогічних наук, професор
«Технології побудови здоров'язберезувального освітнього середовища у закладах вищої освіти»

Драганова Юлія Валеріївна, практичний психолог, юнгіанський консультант, Болгарія
«Як зберегти себе в умовах військових дій»

19.00 – завершення конференції

ЗМІСТ

МАТЕРІАЛИ УЧАСНИКІВ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

<i>Бельтран Галі-Олександра, Жижко Олена Анатоліївна, Роблес-Сото Сауль</i> Роль професійної освіти в програмах соціального розвитку Мексики. Національна програма солідарності	26
<i>Małgorzata Schulz</i> Age management as an element of human resources management.....	31
<i>Адаменко Ірина Володимирівна, Калениченко Руслан Арсенович</i> Особливості соціально-психологічної адаптації персоналу у кризових умовах	35
<i>Берташ Марія Ігорівна</i> Основні аспекти психології працівників митниці та митної служби загалом	38
<i>Богайчук Вадим Жоржевич</i> Погляди західних військових теоретиків щодо підготовки та ведення штурмових дій у місті	41
<i>Богдановський Дмитро Ігорович, Богдановський Ігор Валерійович, Льовкіна Олена Геннадіївна</i> Авангардне мистецтво як соціальна інновація	45
<i>Бондарук Богдан Юрійович, Красильник Юрій Семенович</i> Студентоцентроване навчання здобувачів освіти за освітньою програмою «Професійна освіта (Будівництво та зварювання)»	48
<i>Василевська Олена Іванівна</i> Підтримка психологічної стійкості особистості у стресових ситуаціях.....	55
<i>Вовкотруб Сергій Олегович, Нежинська Олена Олександрівна,</i> Психологічні умови успішних продажів.....	58

<i>Войтенко Олена Василівна</i> Професійне благополуччя особистості: зміст поняття та його структурні компоненти.....	62
<i>Володько Єлизавета Михайлівна, Попко Микола Михайлович, Калениченко Руслан Арсенович</i> Соціалізація особистості як освітня та соціально-педагогічна проблеми	67
<i>Галицька Оксана Юрійвна, Калениченко Руслан Арсенович</i> Глобалізація та універсалізація в сучасних умовах	71
<i>Григорчук Олександр Михайлович, Тарасевич Віталій Іванович, Петруньок Тетяна Броніславівна</i> Професійно орієнтована задача з фізики: аналіз змісту	74
<i>Деніжна Світлана Олександрівна</i> Діагностичний інструментарій оцінки адаптованості осіб до мультикультурного середовища в період військового часу.....	77
<i>Дикса Олександр Володимирович, Калениченко Руслан Арсенович</i> Взаємозв'язок професійної рефлексії та саморозвитку майбутніх психологів	81
<i>Долинська Любов Василівна, Зінченко Анна Вікторівна, Ширяєва Людмила Миколаївна</i> Особливості прояву соціально-психологічної адаптації першокурсників у кризових умовах	85
<i>Калениченко Руслан Арсенович, Гаврильченко Олег Олексійович</i> Психологічні аспекти під час вибору туристом естнографічного та зеленого туризму	89
<i>Калениченко Руслан Арсенович, Підвишений Богдан Федорович</i> Рекреаційні можливості туру: «Шляхами Лесі Українки».....	92
<i>Клівінська Валерія Валеріївна, Сова Маргарита Олександрівна</i> Психологічні аспекти інформаційної гігієни населення в умовах війни	94
<i>Кноблех Євгенія Віталіївна, Паламарчук Дмитро Анатолійович</i> Інформатика як засіб виховання студентів коледжу.....	98

Кондратюк Вікторія Миколаївна, Калениченко Руслан Арсенович Особливості надання психологічної допомоги вразливим групам населення.....	101
Корнійчук Тамара Романівна, Паламарчук Артем Дмитрович Відображення сучасної боротьби українського народу у творах Василя Шкляра	105
Коробка Лариса Миколаївна Освітнє середовище як простір формування ідентичностей та імплементації політики ідентичності	108
Корсун Сергій Іванович Домашнє насильство: психологічні та правові аспекти	111
Корчова Галина Леонідівна Розвиток кліпового мислення в освітньому процесі закладів вищої освіти	115
Коханець Анна Сергіївна, Телебенєва Єва Олександрівна Основні підходи до вивчення психологами питання професійної самореалізації особистості галузі репутаційного менеджменту.....	119
Красильник Юрій Семенович Едьютеймент-технологія в системі підготовки майбутніх бакалаврів спеціалізації «Професійна освіта (Будівництво та зварювання)».....	123
Кузьменко Віра Ульянівна Проблеми соціально-психологічної адаптації евакуйованих дітей молодшого шкільного віку	127
Ланге Оксана Вікторівна Диференційний та індивідуальний підхід до навчання і виховання студентів на заняттях з української мови та літератури.....	131
Левченко Денис Петрович, Калениченко Руслан Арсенович Соціологія конфлікту	136

<i>Левченко Денис Петрович, Калениченко Руслан Арсенович</i> Психологічна та соціальна адаптація у кризовому суспільстві	139
<i>Марченко Алла Григорівна, Калениченко Руслан Арсенович</i> Соціологічний та соціально-психологічний виміри адаптації особистості в сучасних умовах	141
<i>Марченко Катерина Анатоліївна, Романюк Людмила Василівна</i> Вплив емоційного стану працівників готельно-ресторанного бізнесу на прибуток компанії.....	145
<i>Марченко Руслана Анатоліївна</i> Психолого-педагогічне забезпечення адаптації першокурсників до умов навчання у коледжах	149
<i>Матяш-Заяц Людмила Петрівна</i> Формування конфліктної компетентності особистості у процесі соціалізації.....	152
<i>Мироненко Анастасія Віталіївна, Калениченко Руслан Арсенович</i> Значення мови у формуванні особистості	154
<i>Молочко Ярослав Анатолійович, Кашипур Юрій Михайлович</i> Історична ретроспектива поняття «нарцисизм» та характеристика нарцисичного симптомокомплексу особистості.....	158
<i>Науменко Сергій Васильович, Красильник Юрій Семенович</i> Інтеграція психолого-педагогічних знань здобувачів освіти за освітньою програмою «Професійна освіта (Будівництво та зварювання)»	161
<i>Нежинська Олена Олександрівна</i> Діяльність психолога у складі мобільних груп на деокупованих територіях в умовах війни.....	167

<i>Ніжегородцев Владислав Олександрович</i> Дослідження проблемних питань з професійної підготовки фахівців цифрового дизайну	170
<i>Ободзінський Ілля Ігорович, Калениченко Руслан Арсенович</i> Доля людини у ХХ столітті	173
<i>Ободзінський Ілля Ігорович, Калениченко Руслан Арсенович</i> Основи комунікації: визначення наук, що вивчають комунікацію. Комунікація як чинник суспільства.....	182
<i>Олійник Оксана Олексіївна</i> Особливості соціалізації студентів закладів вищої освіти	186
<i>Паламарчук Дмитро Анатолійович</i> Особливості застосування методів зацікавлення студентів на заняттях	188
<i>Пахомов Ілля Володимирович</i> Професійно-технічна освіта засуджених як фактор їх ресоціалізації	191
<i>Петухова Ірина Олексіївна</i> Фактори зниження психоемоційної напруги учасників освітнього процесу в умовах війни	195
<i>Попелюшко Роман Павлович</i> Психологічні особливості адаптації комбатантів у післявоєнний період	199
<i>Роєнко Ілля Володимирович, Кашпур Юрій Михайлович</i> Вплив захисних механізмів на розвиток адаптивності особистості юнацького віку.....	203
<i>Руденко Микола Васильович, Луценко Олександр Петрович</i> Гендерні стереотипи як педагогічна проблема в системі освіти України	207
<i>Рябчун Олена Василівна, Калениченко Руслан Арсенович,</i> Соціально-психологічна адаптація здобувача вищої освіти під час формування інженерних компетенцій на онлайн-навчанні.....	211

<i>Сагайдак Світлана Петрівна</i> Емпіричне вивчення взаємозв'язку невербальних засобів спілкування та емпатії у майбутніх психологів	215
<i>Скорик Ганна Юрївна, Калениченко Руслан Арсенович</i> Осмислення адаптації в умовах воєнного часу	218
<i>Скрипкін Олег Григорович</i> Соціально-психологічні запити українських комбатантів у контексті реінтеграції до вітчизняного мирного соціуму	221
<i>Сова Маргарита Олександрівна</i> Міжкультурна компетентність як умова адаптації освітян у зарубіжних країнах за часів війни.....	224
<i>Співак Дмитро Мирославович, Співак Ніна Василівна</i> Адаптація студентської молоді до життя в умовах війни	229
<i>Унінець Ірина Михайлівна</i> Використання історій та притч під час роботи з втратами	233
<i>Шайкова Аліна Леонтіївна</i> Інтелектуальні захисні механізми психіки	235
<i>Шамич Олександр Миколайович, Войтенко Оксана Анатоліївна</i> Особливості здійснення освітньої діяльності під час воєнного стану на досвіді Київського національного університету будівництва і архітектури	237
<i>Яремковський Микола Ігорович, Калениченко Руслан Арсенович</i> Психологічні умови формування мотивації успіху у підприємців	240
<i>Ярошук Олександр Володимирович, Калениченко Руслан Арсенович</i> Застосування медіації у подоланні організаційних конфліктів	245

ТЕЗИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Ананченко Яна Андріївна

Науковий керівник: Заушнікова Марина Юріївна

Соціально-психологічна адаптація особистості в сучасних умовах 249

Анікієнко Клавдія Ігорівна

Науковий керівник: Петухова Ірина Олексіївна

Мотиваційний вплив діяльності на малий бізнес..... 252

Антонова Яна Ігорівна

Науковий керівник: Петухова Ірина Олексіївна

Психологічні аспекти професійної адаптації жінок..... 256

Бачинська Марина Миколаївна

Науковий керівник: Петухова Ірина Олексіївна

Діагностика та корекція рівня тривоги дітей із ООП
в умовах дистанційного навчання, зумовленого війною..... 260

Белецька Марія Олександрівна

Науковий керівник: Клевець Любов Миколаївна

Комп'ютерна адикція у структурі розладів адаптації..... 263

Бірук Олена Миколаївна, Ведмеденко Аліна Сергіївна

Науковий керівник: Деніжна Світлана Олександрівна

Соціальна адаптація та психологічна стійкість
у період військового стану 267

Богатова Крістіна Олександрівна, Гук Софія Юріївна

Науковий керівник: Берташ Марія Ігорівна

Значення сексуального виховання
в загальноосвітніх навчальних закладах 271

Богатова Крістіна Олександрівна

Науковий керівник: Заушнікова Марина Юріївна

Посттравматичний стресовий розлад:
особливості прояву та допомоги в Україні 274

Богатова Крістіна Олександрівна Науковий керівник: Льовкіна Олена Геннадіївна Дослідження соціалізації особистості	278
Бодун Вікторія Володимирівна Науковий керівник: Каличенко Руслан Арсенович Соціально-психологічна адаптація спільноти д о умов і наслідків воєнного конфлікту.....	281
Борисюк Христина Олексіївна, Гринишин Тетяна Іванівна Науковий керівник: Льовкіна Олена Геннадіївна Агресія у підлітковому віці: причини та специфіка прояву.....	285
Бородін Андрій Олексійович Науковий керівник: Корчова Галина Леонідівна Впровадження Web-квесту в освітній процес закладів вищої освіти	289
Брожек Олександр Андрійович Науковий керівник: Ляшенко Олексій Андрійович Специфіка підготовки майбутніх психологів до здійснення професійної діяльності у кризових умовах	292
Будник Вероніка Анатоліївна Науковий керівник: Деніжна Світлана Олександрівна Психологічний супровід військовослужбовців у екстремальних умовах служби	297
Вашкулат Нікіта Юрійович Науковий керівник: Каськов Ігор Васильович Вплив комп'ютерних ігор на рівень агресії підлітків.....	302
Винокурова Світлана Геннадіївна Науковий керівник: Павлюк Марія Михайлівна Досвід вивчення поняття «Впевненість у собі» у різних наукових підходах	304
Гассабо Оксана Володимирівна Науковий керівник: Шмаргун Віталій Миколайович Ознаки корпоративної культури в малих організаціях.....	308

Гладка Марія Андріївна Науковий керівник: Кравець Любов Миколаївна Девіантна поведінка, надцінні психологічні захоплення	311
Глазнієва Євгенія Юріївна Науковий керівник: Іванова Олена В'ячеславівна Зміст поняття «Психологічна травма»	314
Глушко Тетяна Олександрівна Науковий керівник: Льовкіна Олена Геннадіївна Сутність та значення соціалізації особистості у розрізі освітньої та соціально-педагогічної проблем.....	320
Горай Аліна Олександрівна Науковий керівник: Берташ Марія Ігорівна Адаптація здобувачів вищої освіти до навчального процесу в умовах війни.....	324
Горай Аліна Олександрівна Науковий керівник: Заушнікова Марина Юріївна Надання психологічної допомоги українцям із втратою та горем унаслідок російсько-української війни	327
Горай Аліна Олександрівна, Богатова Крістіна Олександрівна Науковий керівник: Нежинська Олена Олександрівна Надання психологічної допомоги внутрішньо переміщеним особам унаслідок російсько-української війни	329
Горіненко Артур Сергійович Науковий керівник: Петухова Ірина Олексіївна Зміст конфліктів в організаціях у сучасних умовах.....	333
Гук Софія Юріївна Науковий керівник: Льовкіна Олена Геннадіївна Молодіжний сленг у соціальних мережах	336
Дмитерко Аліна Сергіївна, Глушко Анна Олександрівна Науковий керівник: Деніжна Світлана Олександрівна Психологічна стійкість як невід'ємний компонент під час підготовки майбутніх офіцерів.....	339

<i>Друшко Людмила Василівна</i> <i>Науковий керівник: Каськов Ігор Васильович</i> Психологічні особливості впливу міжособистісних конфліктів на процес спільної навчальної діяльності у студентській групі	342
<i>Дузяк Катерина Василівна, Любас Катерина Русланівна</i> <i>Науковий керівник: Деніжна Світлана Олександрівна</i> Сутність психологічної стійкості Національної поліції України в умовах війни.....	345
<i>Заврін Дмитро Романович</i> <i>Науковий керівник: Льовкіна Олена Геннадіївна</i> Соціально-психологічна адаптація особистості.....	347
<i>Запорожець Іван Денисович</i> <i>Науковий керівник: Яценко Олексій Валентинович</i> Адаптація здоров'я нації в умовах кризового суспільства.....	350
<i>Інкіна Софія Володимирівна</i> <i>Науковий керівник: Булах Ірина Сергіївна</i> Особливості юнацького волонтерства в Україні.....	353
<i>Кабанець Олексій Олексійович</i> <i>Науковий керівник: Пстухова Ірина Олексіївна</i> Теоретичні засади розвитку психофізіологічних методів діагностики правдивості особи	357
<i>Калусенко Альона Олександрівна</i> <i>Науковий керівник: Льовкіна Олена Геннадіївна</i> Соціалізація як освітня та соціально-педагогічна проблеми	361
<i>Калюжна Анна Олегівна, Матвієнко Олександра Андріївна</i> <i>Науковий керівник: Деніжна Світлана Олександрівна</i> Соціальна адаптація особистості в умовах сучасного суспільства	364
<i>Климчук Наталія Яківна</i> <i>Науковий керівник: Пстухова Ірина Олексіївна</i> Деякі аспекти адаптації населення в умовах війни	367

- Клімішена Альона Вікторівна**
Науковий керівник: Заушнікова Марина Юріївна
 Вплив тривожності на емоційно-ціннісне ставлення осіб юнацького віку..... 369
- Ковальчук Діана Миколаївна**
Науковий керівник: Нежинська Олена Олександрівна
 Соціально-психологічні аспекти персонального іміджу
 як чинника самоефективності військовослужбовців 373
- Кожем'яка Дмитро Сергійович**
Науковий керівник: Овдієнко Ірина Михайлівна
 Особисті та професійні причини зниження трудової активності
 у співробітників рітейл організацій. Методи їх подолання 377
- Кондратюк Вікторія Миколаївна, Яремич Людмила Владиславівна**
Науковий керівник: Пєтухова Ірина Олексіївна
 Соціально-психологічний аспект адаптації особистості..... 381
- Коробка Ілля Миколайович**
Науковий керівник: Кочубейник Ольга Миколаївна
 Толерантність до невизначеності
 як ресурс адаптації особи до кризових умов 384
- Кот Юлія Вадимівна**
Науковий керівник: Клевець Любов Миколаївна
 Особливості прояву емоційного оніміння,
 спричиненого довготривалою війною 387
- Крива Світлана Михайлівна**
Науковий керівник: Деніжна Світлана Олександрівна
 Психологічна адаптація протехнічних підрозділів ДСНС
 в умовах війни..... 390
- Курдибан Софія Павлівна**
Науковий керівник: Льовкіна Олена Геннадіївна
 Правосудимість в українському суспільстві: особливості формування 392

Кустря Євгенія Анатоліївна Науковий керівник: Каськов Ігор Васильович Психологічні особливості адаптації студентів в умовах військового стану.....	396
Кушелєвська Єлізавета Володимирівна Науковий керівник: Заушнікова Марина Юріївна Професійне вигорання працівників ДСНС України	400
Лиман Дмитро Олександрович Науковий керівник: Клевець Любов Миколаївна Відновлення психологічного здоров'я залежних осіб засобами групової психотерапії.....	403
Мартинова Юлія Миколаївна Науковий керівник : Каськов Ігор Васильович Соціально-психологічна адаптація як передумова успішного навчання студента першокурсника	407
Микитенко Вікторія Станіславівна, Ревера Анастасія Олександрівна Науковий керівник: Деніжна Світлана Олександрівна Посттравматичний стресовий розлад: сучасні виклики.....	410
Моїсєєва Анастасія Олександрівна Науковий керівник: Деніжна Світлана Олександрівна Психологічна стрійкість особистості до військових загроз	412
Мороз Людмила Борисівна Науковий керівник: Плетка Ольга Тарасівна Застосування тренінгових технологій у роботі з управлінцями.....	414
Мунчак Вікторія Василівна Науковий керівник: Клевець Любов Миколаївна Психологічна діагностика емоційного інтелекту співробітників бізнес-організацій.....	418
Мунчак Сергій Володимирович Науковий керівник: Овдієнко Ірина Михайлівна Маркетингові психотехнології як комунікативний аспект продажів.....	420

- Нагорна Карина Володимирівна**
Науковий керівник: Овдієнко Ірина Михайлівна
 Зниження проявів психотравматичних наслідків засобами арт-терапії 423
- Ніколаєнко Анастасія Олександрівна, Король Дмитро Андрійович**
Науковий керівник: Деніжна Світлана Олександрівна
 Адаптація до стресових умов та способи боротьби зі стресом..... 426
- Онопа Анастасія Вячеславівна**
Науковий керівник: Каськов Ігор Васильович
 Особливості прояву девіацій психосексуального розвитку особистості у юнацькому віці 429
- Павлюк Надія Миколаївна**
Науковий керівник: Клевець Любов Миколаївна
 Використання «Tension & Trauma Release Exercises» (TRE) під час надання психологічної допомоги особам з ПТСР 432
- Пахомова Софія Іллівна**
Науковий керівник: Пахомов Ілля Володимирович
 Мовнолістичні засоби реалізації гумору в романах Джоан Роулінг про Гаррі Поттера 435
- Пирог Тетяна Сергіївна**
Науковий керівник: Нежинська Олена Олександрівна
 Корпоративне волонтерство як вид тимблдингу для адаптації команди у кризових умовах 439
- Полюхович Марія Петрівна**
Науковий керівник: Льовкіна Олена Геннадіївна
 Гендерні особливості кар'єри..... 442
- Поснова Тетяна Вікторівна**
Науковий керівник: Пстухова Ірина Олексіївна
 Емоційний інтелект як чинник соціально-психологічної адаптації..... 446

<i>Прохорова Лідія Володимирівна</i> <i>Науковий керівник: Льовкіна Олена Геннадіївна</i> Формування комунікативних здібностей у співробітників комунальних підприємств	450
<i>Рапацька Олена Сергіївна</i> <i>Науковий керівник: Деніжна Світлана Олександрівна</i> Психологічна адаптація працівників правоохоронної сфери в умовах воєнного стану	454
<i>Ревенко Олександр Сергійович</i> <i>Науковий керівник: Льовкіна Олена Геннадіївна</i> Проблемні аспекти соціально-психологічного стану особистості в умовах воєнного стану та шляхи їх вирішення	457
<i>Роєнко Ілля Володимирович</i> <i>Науковий керівник: Кашпур Юрій Михайлович</i> Вплив захисних механізмів на розвиток адаптивності особистості юнацького віку	460
<i>Рябчун Олена Василівна</i> <i>Науковий керівник: Корчова Галина Леонідівна</i> Інтеграція Lego-навчання в освітній процес закладів загальної середньої освіти	464
<i>Савченко Дар'я Ігорівна</i> <i>Науковий керівник: Льовкіна Олена Геннадіївна</i> Психологічні наслідки впливу війни на психоемоційний стан молоді.....	469
<i>Сідоренко Зоряна Юріївна</i> <i>Науковий керівник: Овдієнко Ірина Михайлівна</i> Соціально-психологічна підтримка жінок, які постраждали від гендерного насильства	471
<i>Сінічук Ірина Іванівна</i> <i>Науковий керівник: Іванова Олена В'ячеславівна</i> Причини виникнення посттравматичних стресових розладів у військовослужбовців	475

<i>Сірик Анна Олексіївна</i> <i>Науковий керівник: Сова Маргарита Олександрівна</i> Психологічні особливості адаптації особистості до кризових ситуацій.....	477
<i>Сокрута Анна Михайлівна</i> <i>Науковий керівник: Улунова Ганна Євгенівна</i> Емоціональна стабільність: зміст поняття	480
<i>Столяр Вікторія Сергіївна</i> <i>Науковий керівник: Заушнікова Марина Юріївна</i> Психологічна стійкість працівників правоохоронних органів в умовах військового стану	483
<i>Терещенко Олександр Павлович</i> <i>Науковий керівник: Сова Маргарита Олександрівна</i> Адаптація здобувачів до освітнього процесу в умовах воєнного стану: проблеми та шляхи подолання.....	486
<i>Тимофєєва Любов Юріївна</i> <i>Науковий керівник: Льовкіна Олена Геннадіївна</i> Професійне вигорання психотерапевтів під час війни	490
<i>Тищенко Анастасія Юріївна</i> <i>Науковий керівник: Деніжна Світлана Олександрівна</i> Розвиток комунікативної компетентності дітей дошкільного віку	494
<i>Тіманова Галина Степанівна</i> <i>Науковий керівник: Заушнікова Марина Юріївна</i> Професійне вигорання викладачів закладів вищої освіти	496
<i>Токар Інна Ігорівна</i> <i>Науковий керівник: Деніжна Світлана Олександрівна</i> Особливості психологічної адаптації особистості до екстремальних ситуацій	500
<i>Ульянчик Дмитро Олександрович</i> <i>Науковий керівник: Клевець Любов Миколаївна</i> Теоретичні засади розуміння сутності стресу та аналіз основних стресових ситуацій українців 2021 року	505

Ульянчик Дмитро Олександрович Науковий керівник: Нежинська Олена Олександрівна Теоретичні засади природи виникнення міжетнічних конфліктів в умовах кризового суспільства	509
Федорчатенко Валерія Олександрівна Науковий керівник: Деніжна Світлана Олександрівна Соціально-психологічне осмислення проблеми адаптації військовослужбовців в умовах війни	514
Чайка Аліна Вадимівна Науковий керівник: Деніжна Світлана Олександрівна Психологічні особливості прояву посттравматичного стресового розладу у студентської молоді в умовах війни	517
Ченцова Євгенія Євгеніївна Науковий керівник: Деніжна Світлана Олександрівна Соціально-психологічний вимір адаптації особистості в сучасних умовах	520
Черкесова Юлія Валеріївна Науковий керівник: Долинська Любов Василівна Вікові особливості прояву тривожності особистості в умовах кризового суспільства	523
Чернобай Дарина Дмитрівна Науковий керівник: Льовкіна Олена Геннадіївна Психолого-педагогічна підтримка соціалізації студента	527
Шафранська Дарина Олегівна Науковий керівник: Льовкіна Олена Геннадіївна Соціально-психологічні чинники формування команди в умовах онлайн-простору	531
Швидкий Сергій Сергійович Науковий керівник: Деніжна Світлана Олександрівна Роль психолого-педагогічного супроводу в удосконаленні освітнього процесу	536

Шевчик Оксана Володимирівна Науковий керівник: Каськов Ігор Васильович Професійне вигорання та його вплив на особистість педагога загальноосвітньої школи	541
Шиманський Євген Іванович Науковий керівник: Клевець Любов Миколаївна Психосоматичний прояв генералізованого тривожного розладу: проблеми діагностики та лікування.....	544
Шишацький Євген Анатолійович Науковий керівник: Петухова Ірина Олексіївна Механізми психологічної адаптації до військової кризи серед менеджерів українських компаній.....	548
Щербак Віктор Олексійович Науковий керівник: Каськов Ігор Васильович Психологічні умови вирішення внутрішньоособистісних конфліктів.....	552
Янчук Тетяна Віталіївна Науковий керівник: Зелінська Ярослава Цезарівна Особливості формування адаптивних стратегій копінг-поведінки студентської молоді	556
Яремич Людмила Владиславівна Науковий керівник: Петухова Ірина Олексіївна Застосування інноваційних технологій у професійній підготовці здобувачів вищої освіти	558

Кноблех Євгенія Віталіївна,
*викладачка другої категорії,
Київський фаховий коледж
архітектури, будівництва та управління;*
Паламарчук Дмитро Анатолійович,
*канд. тех. наук, доцент,
Київський національний університет
будівництва і архітектури*

ІНФОРМАТИКА ЯК ЗАСІБ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ КОЛЕДЖУ

Теперішня війна, що ведеться московським агресором проти української державності стала тим «лакмусовим» папірцем, який проявив проблему занепаду машинобудування та електроніки в сучасній українській промисловості. Відомо, що сучасні виробничі процеси будь-яких галузей промисловості є глибоко автоматизованими та потребують висококваліфікованих спеціалістів: інженерів, конструкторів, проектувальників в тій чи іншій галузі промисловості та науки [1]. Тому, можна сказати, що для розвитку всіх галузей економіки є важливими сучасні спеціалісти, які на високому рівні володіють інформаційними технологіями.

В залежності від сфери застосування інформаційних технологій користувачів можна умовно розділити на наступні групи:

- програмісти, що виконують програмування контролерів та систем керування;
- програмісти, що виконують написання прикладних програм для різних сфер застосування;
- інженери-конструктори та проектувальники;
- дизайнери різноманітних напрямків;
- персонал та робітники, що використовують системи керування та електронну документацію в технологічних виробничих процесах.

Не дивлячись, на присутність інформаційних та керуючих технологій у майже всіх сферах промисловості, зачасту інформатика є єдиною дисципліною в школах та коледжах, яка знайомить учнів та студентів з можливостями сучасних цифрових технологій. Внаслідок цього в учнів формується хибна думка про те, що інформатика та інформаційні технології це, лише, персональний комп'ютер чи ноутбук.

Тому, перед вчителем інформатики постає задача роз'яснення практичного використання інформатики у повсякденному житті та в роботі. Зачасту така задача є досить складною, оскільки, студенти формують у своїй свідомості деяку межу між предметом інформатика та практичним використанням інформаційних технологій.

Відомо, що вивчення інформатики неможливе без логічного мислення. В зв'язку з цим, вчителі інформатики повинні розвивати логічне мислення студентів чи учнів. На жаль, не існує єдиного універсального підходу, як розвивати логіку мислення одночасно в усієї аудиторії учнів та студентів. Це пов'язано з тим, що кожна людина є унікальною особистістю, якій притаманні певні риси характеру та різні здібності до навчання. Тому, здебільшого, розвиток логічного мислення в одній і тій же віковій групі учнів відбувається стихійно. При цьому, значна частина учнів не має початкових прийомів логічного мислення: аналіз, порівняння, синтез, тощо [2].

Тому, перед вчителями інформатики формується задача розвитку логічного мислення та побудова ланцюга аналізу–синтезу в уяві учня. Така задача є актуальною не, тільки, для вчителів інформатики, а я для вчителів фізики, хімії, математики [3]. Для досягнення результату у розвитку логічного мислення сучасний вчитель повинен:

- бути повністю компетентним у своїй дисципліні;
- вміти володіти увагою учнів та викликати інтерес до дисципліни, що викладається;
- відслідковувати досягнення науки, що стосуються його предмету;
- вміти на доступному рівні пояснити матеріал.

Перешкодами для досягнення поставлених задач є

- надлишок різноманітної, зазвичай шкідливої інформації, що передається до дитини через ЗМІ та сучасні засоби зв'язку та телекомунікації;
- постійне відволікання учнів на соціальні мережі, модні новинки та інші подразники;
- відсутність потрібної навчально-матеріальної бази;
- значне скорочення навчального часу на вивчення інформатики.

В зв'язку з вищевказаними проблемами суттєво знижується рівень знань дітей з інформатики. Зачасту, вказані проблеми носять системний характер, які неможливо вирішити на рівні навчального закладу. В підсумку можна сказати, що перед вчителем інформатики, окрім триєдиної мети: навчати, виховувати та розвивати, стоїть задача формування високоінтелектуальних особистостей, які здатні логічно та творчо мислити.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Паламарчук Д. А. Проблеми викладання точних дисциплін у загальноосвітніх школах та коледжах. *Актуальні проблеми психологічної та соціальної адаптації в умовах кризового суспільства* : матеріали IV Всеукраїнського науково-практичного круглого столу з міжнародною участю, 24 квітня 2019 р. Ірпінь : УДФСУ, 2019. С. 137–140.
2. Присяжнюк Т. А. Тісний зв'язок математики та інформатики: на яких уроках та в якому віці потрібно починати розвиток логічного мислення? *Актуальні проблеми математики та методики її викладання* : збірник наукових праць. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2009. С. 50–56.
3. Паламарчук Д. А. Педагогічні засади дистанційного викладання технічних дисциплін. *Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України* : матеріали IV Всеукраїнського круглого столу з міжнародною участю, Київ, 17 листопада 2021 року. К. : ЦП «КОМПРИНТ», 2022. С. 192–194.

Наукове електронне мережеве видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ В УМОВАХ КРИЗОВОГО СУСПІЛЬСТВА

Збірник матеріалів VIII Міжнародної науково-практичної конференції

20 квітня 2023 року

Укладач: *Р. А. Калениченко,
І. О. Петухова*

Відповідальний за випуск: *А. В. Лавренюк*

Верстка: *Д. П. Завальницька*

Здано до друку 14.07.2023

Друк. арк. 32,34

Замовлення № 1067

*Підготовлено до друку Видавничо-поліграфічним центром
«Державний податковий університет»
Державного податкового університету
08205, вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, Київська область, Україна*

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготовників і
розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 7669 від 20.09.2022*